

Valloittavat vallonit

Vallonisukuja ja -tarinoita Suomesta

Orisbergin ruukilla esi-isien jalanjäljillä 9.8.2015

Haanin (Hahnen) klaanilaaset: Annaleena Högbacka

Helena Miettinen

Maiden ja merien takaa v.1864 aikalaisjulkaisu

- Sillä vaikka kulta kaikista metalleista onkin jaloin, kallehimmanhintaan, niin rauta puolestansa on tarpeellisin ja wälttämättömin. Ilman kullatta voisi tässä maailmassa vielä tulla toimeen, waan jos kaikki rauta kaikki tyyni katoaisi, kuinkas sitten tässä käwisi?
- Merimieheltä puuttuisi kompassi, uskollinen oppaansa meren wiitattomilla teillä, ja nauloitta ei pysyisi koossakaan ne puulastut, jotka häntä kannattavat pohjattoman sywyden yli. Manterella emme enää saisi tuulen nopeudella kiittää rauta-anturoita myöten; poissa olisivat ne rautakädet ja hampahat, jotka nyt wapriikissa höyryn voimalla liikkuen walmistelevat meille lukemattomia jokapäiwä tarpeellisia kaluja.

Tavallisesti löytyy rauta yhdistyneenä muiden aineitten (malmi) kanssa, josta se on eriytettävä...

- Teräsneula ei enää solutteleisi waatteen saumoja myöten ja sakset eiwät leikkaisi kankaaseen niemekkeitä ja lahdelmiaan. Pyssy ei tawoittaisi metsän otuksia eikä olisi edes wahwaa teräsmiekkaa tai keihästä suojelemassa meitä wihollista vastaan.
- Harwa se kivi, harwa lähde, tuskin mikään kaswi taikka eläwä jossa rautaa ei olisi runsaimmin tai vähemmin määrin. Soran punerwa wäri, kallioiden punaiset pilkut ja wiirut, lähteiden rusottawainen muta, werenkin punaisuus, se kaikki ilmoittaa raudan oloa.
- Kun pimeänä syksy-iltana lähenemme rautaruukkia, niin paistaa meille jo kaukaa vastaan korkealle leimuawa kirkas liekki.

Seppiä ja raudantakoja

- Vallonit olivat alkujaan seppiä ja raudantakoja. Myöhemmin heidän jälkeläisensä kunnostautuivat myös laajasti yhteiskunnan eri puolilla, taiteessa, tieteessä ja kulttuurissa.
- Vallonit ovat lähtöjään Belgiasta ja tulivat Ruotsiin ja Suomeen 1600-luvun tienoilla Ruotsin kuninkaan pyynnöstä, koska heidän tapansa käsitellä rautaa oli ylivertainen.
- Suomen valloneista suurin osa tuli Ruotsin kautta. Ruotsiin tuotiin aikoinaan rautamalmin käsittelyn taitavia valloneja rakentamaan Ruotsin kaivosteollisuutta.

Valloni-sukunimiä Suomessa:

- Allardt (Alard), Blanck, Boden (Baudet), Boivie, Bonnevier, Bovin,
- Brun (Le Brun), Bröss (Breuse), Chydrion (Cudriaux), Collin, Darnanell,
- Debois (Dubois), Depardieu, Drougge (Drugge), Duhan, Forge (Forss),
- Gadd, Gallan, Garney, Gauffin (Gåfeng), Gefvert (Jävert), Giers, Gilljam, Gilles, Hafra (Havrenne), Hahne, Henning (Henin), Hybinette
- (Benett), Lauren, Laurin, Lycka (Lucas), de Maré, Martinell, Mineur,
- Miskén, Martelo (Martelleur), Martin, Mornie, Oudar, Pihra (Pira)
- Pousar (Pusar), Pouse, Pousette, Sporrong, Tillman, Toll, Uhr, Väder
- ”Yhteensä Suomen muutti Valloniasta lähes tuhat rautateollisuuden ammattilaista.”

Parempi takoa kun rauta on kuumaa! -Hahne

- Nykyään monet meistä ei edes tiedä omaavansa vallonijuuria, ovathan alkuperäiset nimet, kieli ja kulttuuri sekoittuneet kerran jos toisenkin alkuperäisväestöön.
- Vallonisukuja ovat mm. sellaiset nimet kuin *Allard, Basilier, Brun, Charpentier, Clemens, Corell, Drougge, Flament, Gauffin, Fährman, Gilliam, Hahne, Lihr, Poussar, Pira ja Servio...* paljon muitakin!
- Kuuluisia vallonijälkeläisiä on paljon, mutta muutamana mainitakseni ainakin edesmennyt Aatos Erkko ja pitkäaikainen yritysmonarkki Jorma Ollilla sekä poliitikoista ainakin Paavo Lipponen.

Erilaisuus ja ominaispiirteet

- Kelttiläiset piirteet, tummat, jopa puskamaiset kulmakarvat, valloninuppi takaraivossa, pienet korvannipukat, jopa vallonivekki löytyvät monelta meiltä
- Erilaisuus, iloluontoisuus, musikaalisuus ja vilkkaus, jopa pieni holtittomuus sekä tarinoiden värittelemisen ovat myös ominaisuuksia, jotka monelta vallonijälkeläiseltä löytyvät.

Puukenkäätelia

- Vallonit säilyttivät pitkään uskontonsa (valtaosa oli kalvinisteja, osa katolisia) ja oman kielensä eli ranskan murteella
- Avioliittoja solmittiin hyvin usein vallonien kesken ja suvuissa säilyikin pitkään vallonisukunimet samoin kuin etunimiä (Elias Claesson, Claes Eliasson, Elias Hahne)
- Seppämestareita kutsuttiin myös puukenkääteliksi, mikä nimi syntyi työasun ja arvostetun ammatin mukaan... heillä oli itsetehdyt puukengät, mustat hatut ja pellavaiset paidat

Teollisen kehityksen eliittiä Orisbergissä

- Sepän ammatti periytyi pitkään isältä pojalle, sillä jo ruukin säännöissä oli pykälä, jonka mukaan isän oli opetettava yhdelle pojalle oma ammattinsa
- Seppien asuin ja ulkorakennukset sijaitsivat nykyisen kartanon päärakennukseen kulkevan viivasuoran tien molemmin puolin. Tiukka säätyjako vallitsi: Hamarisevät asuivat tien pohjoispuolella ja nippusevät eteläpuolella. Kahtiajako ulottui ulkorakennuksia ja saunaa myöten. Vain riihi, olkilato ja kaivo näyttävät olleen yhteisessä käytössä. Päivätyöläisten eli alimman kastin asumukset olivat kaukana muista.
- Ruukin työntekijöille oli varattu kaalimaa, niittymaata ja peltotilkkuja
- Lisäksi ruukilla oli krouvi vuodesta 1753 (meidän Hahnet ovat siellä jotakin saattaneet myös nauttia)

Tulen ja raudan voimalla

- Ihmeellisintä on nähdä noita työmiehiä toimessaan: näyttää aiwan siltä kuin tuli olisi heidän elementtinään: he liikkuvat aiwan sen hehkuwaisen wirran wieressä, he kohentelewat sitä kangillaan, ikään kuin eiwät heidän ruumiinsa olisi lihasta ja luusta, jotka woiwat kärwentyä, palaa.
- Sattuupa niinkin, jos katsoja on läsnä, että joku leikillänsä lyöpi käden tuliwirran poikki, juuri siinä missä se kuumimpanaan pursuu uunista. Jos waan käsi on kuiwana, ei tästä konstista olekaan mitään waaraa; waan kostean käden polttaisi kuumuus heti pahanpäiwäisesti.
- Lähde: Maiden ja merien takaa v.1864 aikalaisjulkaisu